

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)

Postboks 5091, Majorstua

0301 Oslo

Fauske, 03.05.2024

Dette brevet sendes på vegne av BirdLife avd. Nordland, Naturvernforbundet i Nordland, Norges Jeger- og Fiskerforbund Nordland og Salten Naturlag.

Høringsuttalelse til konsesjonssøknad for Femtevasselve kraftverk

Hamarøy kommune, Nordland fylke.

Forum for natur og friluftsliv (FNF) Nordland er et samarbeidsnettverk for 14 natur- og friluftsansjoner i regionen. Vårt mål er å ivareta natur- og friluftsansjonene i Nordland fylke ved å styrke og fremme organisasjonenes arbeid, være en møteplass for samarbeid og en arena for kompetansebygging for natur- og friluftsansjonene med sitt virke i regionen. Medlemsmassen hos de tilsluttede organisasjonene er ca. 22 000 personer.

Vi viser til høring av søknad om konsesjon til å bygge Femtevasselve kraftverk i Hamarøy kommune. Vi viser også til kontakt med saksbehandler i NVE som ga oss fristutsettelse til den 3. mai.

Kort om det omsøkte tiltaket (hentet fra søknaden)

Femtevasselve i Hamarøy kommune søkes utnyttet til kraftproduksjon gjennom utbygging av Femtevasselve kraftverk. Det omsøkte kraftverket har inntak på kote 143 moh. og kraftstasjon på cirka kote 74 moh. Kraftverket vil utnytte et brutto fall på 69 meter og ha vannvei i form av en nedgravd rørgate. Det søkes ikke om overføring eller regulering i forbindelse med tiltaket. Kraftstasjonen planlegges bygget i dagen med svært diskret beliggenhet for allmenheten. Nedbørsfeltet er målt til 45,6 km². Installert effekt er forutsatt å bli 3,6 MW og beregnet middelproduksjon er 7,6 GWh. Utbyggingskostnadene for kraftverket er beregnet til 45,6 mill. kr som gir en spesifikk utbyggingskostnad på 6,0 kr/kWh. Det søkes om minstevannslipp på 600 l/s på sommerstid, og 300 l/s på vintertid.

Femtevasselve kraftverk ble tildelt konsesjon i 2010 (ref. 200708325), men denne utløp etter fem år da arbeidet ikke var satt i gang og daværende konsesjonær ikke søkte utsatt byggefrist. Det er det samme vannfallet som ble konsesjonsgitt i 2010 som nå omsøkes på nytt. Forutsetningene for planlegging av vannveien er derimot kraftig endret da europavei E6 ble lagt om da Kråmotunnelen åpnet i 2016. Det planlegges nå med å legge vannveien i og langs den gamle E6 og derigjennom redusere både naturinngrep og lengden på vannvei.

Våre merknader til søknaden

Vi er kjent med at det ble gitt konsesjon til bygging av et småkraftverk i Femtevasselve i 2010. FNF Nordland påklaget den gang NVEs vedtak med følgende begrunnelse:

«Med dagens begrensede overføringskapasitet kan ikke FNF Nordland se at kraftbehovet skal være et argument for å realisere et eventuelt Femtevasselve kraftverk, når konflikten med biologisk mangfold og friluftsliv er av så stor skala.» Vi påpekte videre at kunnskapsgrunnlaget var for svakt.

Det ble også fremmet innsigelse fra Nordland fylkeskommune av hensyn til den påviste fosseneverlokaliteten, og mente i likhet med oss at kunnskapsgrunnlaget ikke var godt nok. Også Statsforvalteren i Nordland var imot en utbygging fordi fosseneverlokaliteten trolig ville forsvinne fra området.

Vi kan ikke se at punktene vi fremmet den gang ikke skal gjelde denne gangen også. Vi mener at det ikke er behov for å bygge Femtevasselve kraftverk, og vi begrunner vår mening i påfølgende punkter:

1. Det er fortsatt et stort kraftoverskudd i regionen som følge av omfattende vannkraftutbygginger. Det aller meste av vassdragsnaturen i Nordland er nå berørt eller påvirket av vannkraftutbygginger, og det er derfor den største påvirkningsgruppen (hovedutfordringen) på vannforekomstene i vannregion *Nordland og Jan Mayen*¹. Som det kommer frem av søknaden så inngår Femtevasselve i vannforekomsten *Femte- og Sjettevasselve med Femtevatnet*, som er vurdert til å være en sterkt modifisert vannforekomst grunnet fraføring av vann.

Vannføringen i Femtevasselve er derfor betydelig redusert i forhold til opprinnelig vannføring og ytterligere utbygginger vil forverre situasjonen. Vi støtter derfor det som står i konsekvensutredningen, at; *«Realisering av Femtevasselve kraftverk vurderes derfor til å øke den samlede belastningen på vassdragsnaturen regionalt og nasjonalt.»*

Vi mener dette betyr at Femtevasselve skal underlegges et sterkere vern mot kraftutbygging. Dette er også i tråd med intensjonen med naturmangfoldloven og samla belastning (§ 10).

Etablering av vannvei, adkomstvei, riggområde/ lagerområde, inntak og kraftstasjon vil også medføre store arealbeslag. Tiltaket vil derfor øke den samlede belastningen av eksisterende inngrep i området.

2. Støy, særlig i anleggsfasen, vil ha negative konsekvenser for dyre- og fuglelivet og friluftsliv.
3. At det er satt *«forholdsvis høy minstevannføring på sommeren i forhold til det som er vanlig i småkraftsaker»*, endrer ikke på det faktum at dette er et naturinngrep som vil endre livsbetingelsene og funksjonsområdet for naturmangfoldet.

Det er uklart hvorvidt foreslått minstevannføring vil opprettholde naturverdiene i og ved vassdraget, og livsmiljøet for fuktighetskrevenende arter, vassdragstilknyttet fugl og akvatiske organismer.

¹ <https://www.vannportalen.no/sharepoint/downloaditem?id=01FM3LD2TCVR7VVYA4EVCZCULSVJYY6PPB>

4. Feltregistreringer i influensområdet ble gjennomført den 16. august 2022. Dette er et dårlig tidspunkt for registrering av fugl og arter som blomstrer tidlig.

Som det kommer frem av KU-rapporten så forventes det at flere rødlistede fuglearter bruker influensområdet som deres funksjonsområde. Det er innhentet data fra Artskart og Artsdatabanken, som viser at arter som hønehawk (VU), granmeis (VU), tretåspett (NT) og gjøk (NT) er registrert i influensområdet. Horndykker (VU) er registrert i Femtevasseelva, Fjerdevatnet nær planlagt kraftverk og i Femtevatnet. Det er også registrert storlom, smålom, fossefall, strandsnipe, samt flere ender og vadefugler i området.

Etter det vi er innforstått med så er det ikke gjennomført fugleregistreringer i felt, i en egnet periode på året.

5. I henhold til konsekvensutredningen så har området stor verdi for terrestrisk miljø, og tiltaket vil ha stor negativ til middels negativ for terrestrisk miljø. Den verdifulle naturtypen gammel lågurtospeskog (vurdert til å ha svært høy kvalitet) ble registrert på vestsiden av elva. Dette er en naturtype med en sentral økosystemfunksjon og som derfor må bevares.

Som vi påpekte forrige gang Femtevasseelva ble omsøkt, så er ospa ett av våre viktigste treslag i forhold til biologisk mangfold. Osp er et rikbarkstre og gir grunnlag for en flora av næringskrevende sjeldne lavarter, moser og vedboende sopp. Fossenever (VU), som er registrert på osp langs elva, er knyttet til lokaliteter med svært høy luftfuktighet. En utbygging vil redusere luftfuktigheten og derfor påvirke lokaliteten negativt.

Gammel løvskog og osp er dessuten leveområder for flere av hakkespettartene. De fleste hakkespetter lager reirhull i gamle ospetrær, noe som andre fuglearter, f.eks. spurveugle, drar nytte av ved å bruke som reirplass. Vi mener det er viktig at NVE har en økosystemtilnærming i sin konsesjonsbehandling.

6. En sak skal alltid være så godt opplyst som mulig for å kunne fatte et vedtak (jf. forvaltningsloven § 17) og det skal stilles krav til kunnskapsgrunnlaget og effekten av påvirkningene (jf. naturmangfoldloven § 8). For å innfri kravene i miljø- og forvaltningslovverket i denne saken, så mener vi at det er flere kunnskapshull som må tettes og at nye utredninger må gjennomføres.

Vi finner det bekymringsverdig at det (i KU-rapporten) virker å være en stor usikkerhet i konsekvensvurderingen av de hydrologiske endringene, og at dette begrunnes med at *det er lite kunnskap om ulike arters toleranse for redusert fuktighet*. Dette er helt uakseptabelt for en sak hvor det er snakk om mulig vannkraftutbygging..

I KU-rapporten kommer det også frem at det ikke er foretatt undersøkelser av bunndyrfaunen. Dette burde vært utredet og NVE bør sette krav om dette gjennom en tilleggsundersøkelse.

Vi mener også at det er mangelfulle vurderinger av de økosystemtjenestene som Femtevasseelva bidrar til.

7. Selv om det ikke ferdes så mange i berørt elvestrekning og i planområdet, så vil tiltaket påvirke opplevelseskvalitetene for de som skal utøve friluftsliv i Femte-, Sjette-, og Sjuendevatnet. Dette er et populært turområde (Femte- og Sjettevatnet er kartlagt friluftsområde som er verdsatt til svært viktig). Særlig de visuelle effektene av inntaket, og aktiviteten i anleggsfasen vil ha betydelige negative konsekvenser for friluftslivet.
8. Det er fortsatt utbygger som bestiller konsekvensutredningen. Som høringspart må vi derfor stole på at det ikke er for tette bånd mellom utbygger og utreder, samt konsulentenes faglige kompetanse og bruk av skjønn. Praksisen med søknader om småkraftverk har altså ikke endret seg nevneverdig gjennom årene, til tross for de påviste svakhetene med gjeldende praksis.

Vi viser i den forbindelse til Biofokus og Miljøfaglig Utredning sin rapport om biologisk mangfold og småkraft fra 2015², hvor det ble funnet flere avvik i praksisen med naturmangfoldrapporter i småkraftsaker. For å unngå tette bånd mellom utbygger og utreder, samt systematisk underrapportering, så foreslås det at en uavhengig instans bør stå for bestillingen av utredningene. Etter det vi kan se så har ikke NVE fulgt opp disse funnene og avvikene ved å stille særlig strengere krav til konsekvensutredninger.

Konklusjon

FNF Nordland mener det ikke kan gis konsesjon til å bygge Femtevassella kraftverk i Hamarøy kommune.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Nordland

Jens Egil Pedersen
Styreleder

Gisle Sæterhaug
Koordinator

² https://publikasjoner.nve.no/rapport/2015/rapport2015_102.pdf